

GAVER

Poble de Segarra, avui agregat a Estaràs.

PRON.: *gábə*, a Freixenet (que ja té pron. oriental), Casac., 1920; de l'enq. que vaig fer en el poblet mateix, 1964 (XLII, 130-131) recordo pron. *gábe*.

MENCIONS ANT. 1015: «in --- Segarra --- valle Gavar» (Font Rius, C. d. p., § 12, p. 24.2); 1035: «Castro-Follit, --- Puig Alto --- Gavar --- Portello --- Albispino» (*Li. Fe. Ma.* II, 202; i Ponsich, *Ét. Rouss.* II, 130); doc. on reconeixem *Castellfollit, Pujalt, Portell* i *El Guspi*, veïns de *Gàver*; 1186: Raimundus de *Gavar* (Font Rius, § 178, p. 247.4). *S. XII*, en les llistes de parròquies de Vic, p. p. Pladevall: *Gavar* en els docs. I i III, *Gaver* en el II (n.º 213); 1248: Pere de *Gaver*, senyor dels castells de *Gàver* y de la Guàrdia (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 413); 1250: *Gàver* cit. junt amb *Timor* *id. ib.* II, 4156); altra cita datada 1252 (*id. ib.* II, 480); 1315: «rendes de *Gaver*, 150 s.» (*CoDoACA* XII, 252); 1331 i 1332: eccl. Se. Marie de *Gaver* (*Misc. Griera* I, 375, 383); 1359: cens (*CoDoACA* XII, 50).

ETIM. La fonètica catalana exigeix que la forma etimològica d'aquest nom tingués una -A- medial, que normalment es converteix en *e*, car si hagués estat *E*, o qualsevol altra vocal, s'hauria sincopat; hem de suposar, doncs, d'acord amb les 3 mencions més antigues, que fou *GÁBARO*. La situació de *Gàver* és eloqüent: vora el riu que baixa d'Estaràs cap al Sud, paral·lel al límit amb l'Anoia, i al peu del seu castell. Bon observador del país, que recorre a peu, Josep M. Espinàs escrivia: «Després d'Estaràs, pel camí de Freixenet, en sortint del poble, la ribera s'encongeix, i passem de seguida per *Gàver* --- sota el castell de Santa Maria» (*Viatge per Segarra*, p. 121).

Riu tortuós i encaixonat entre muntanyes' és precisament la definició dels *Gaves* del Bearn: *Gave* de Pau, *Gave* d'Ossau, de Gavarnia, d'Aspa; el nom dels quals prové del nom pre-romà *GÁBARUS*, com és ben sabut (Holder, I, col. 1509): documentat per autors des de l'Alta E. Mj.; en particular per Thedulfus Aurelianensis, en un díptic, on anomena els principals rius de França, entre ells el *Gave* de Pau, en un bon pentàmetre: «Histèr, Átax, *Gábärus*/Ölitis, Albis, Áraris» (*Mon. G. Hist.* I, 1496) (de bona factura clàssica, tradició romana antiga) citat, doncs, entre l'Aude, el Lot, l'Aube i l'Aar.

Tant si era nom d'origen ibero-aquitànic com proto-europeu,¹ puix que consta amb antic arrelament pirinenc, i com que tant pel significat com per la forma coincideix perfectament amb la de l'ètimon del nom del nostre lloc, hem de donar aquesta etimologia per ben establerta.

Sembla haver-n'hi algun homònim o parònim català. D'un *Gaber* que es llegeix en doc. de 1341 (*BABL* XI, 427) per desgràcia no sabem sinó que era diferent del nostre nom segarrenc, perquè el doc. parla del terme de Tortosa. Però sí del següent que hi té la inicial *GAB-* en comú i és important, pel fet d'haver designat també un riu.

GAVET. A la Conca de Tremp, poble i riu. El poblet és petit (90 hab.), al Sud de Tremp (entre St. Serni i Vilamitjana, agre. adés a l'un municipi, adés a l'altre), a la desembocadura del riu del mateix nom. El nostre col·laborador Rafel de la Torre hi féu una breu enq. el 1954, i sense gaire més dades, hi parla, sobretot del riu: «riu *gabét*» (p. 41) i «riu de *gabét*» (p. 44); a l'enq. de Conques, de nou: «lo riu *gabét*», com nom concurrent de «riu de Conques». Aquest riu, en efecte, és l'afl. de l'esq. de la N. Pallaresa, que baixa d'Abella, i de Conques, a desaiguar prop del llogaret. Ja Casac. havia oït *gabét*, nom de poblat, a Palau de Noguera, 1920. No escasseja la doc. antiga:

893: «Sarga --- Valle Cirsetana ['Barcedana'] --- S. Petrum de *Gavet*» (Colle. Moreau III, 78); 930: «Sanctum Petrum de *Gaveto*» (*ibid.* III, 75 ss.); 966: «ri-go *Gaveti*» (Abadal, *Pall. i R.*, n.º 200); 973: el comte Borrell autoritza el monestir de Tavèrnoles a fer «laboraciones ante *Toló* et rivum de *Abilia* --- et ad flumen *Nogarja* et usque in flumine *Gaueto* et --- *Calcina*» (*MarcaH.*, col. 903.4; i Udina, *Arch. Co. S. X.*, 348.9f).

1010: «carta de *Urchallo* ['Orcau']»: un particular que es fa monjo a Alaó, diu: «trado --- monasterio *Alaone* --- in castro *Orcall* casa --- et una terra ad *Gaveti* et alia ad ipso Grado de *Urcallo*» (SerranoS., *NHRbg.*, 413); 1079, com afrs. occid. de Biscarri: «--- *Gaveta* vel *Lagunas* ---» (GGC Lda., 786n.);² 1163: «Gerrensi monasterio --- S. M. de Canalibus --- eccl. Sti. Petri de *Gavet* et S. M. de Valle Cirritani», butlla p. p. SerranoS. (*NHRbg.*, p. 109); sembla ser la mateixa butlla que Kehr (*Papsturk.*, p. 399) data de 1164, amb la mateixa forma *Gauet*; 1359: *Gavet* (*CoDoACA* XII, 79).

Del conjunt de les dades resulta que consta com a nom del riu ja en els docs. de 966 i 973 i avui també tenim més informació del riu que del poblat; i si bé en aquest s'hi féu des d'antic una església, l'anomenen amb *de* (St. Pere de *Gavet*) en la major part de les mencions antigues (894, 930, 1163), sense això només en les de 1079 i 1010; i encara en aquestes es podria tractar del nom del riu, puix que en l'una serveix per situar un camp «ad *Gavet*» i en l'altra com afrontació de Biscarri, que és 10 k. a l'E. del poblet, i prop del curs superior del riu.

Hi ha, doncs, moltes raons tant d'ordre geogràfic com les documentals, per creure que el nom designà, pròpiament i originàriament, el riu més que el poblat, el qual en pogué pendre nom per estar situat a la seva desembocadura; també els inf. locals moderns esmentaven més el «riu *Gavet*» o «riu de *Gavet*» que el petit poblat.

Ara bé aquí tindriem un altre cas de l'arrel pre-romana *GAB-* amb valor fluvial, que hem vist en el nom del *Gàver* català (a uns 90 k. d'aquí) i en tot aquell conjunt aquitànic i centroeuropeu.

Cert que és molt menys clar, que en el cas de *Gàver*, quina seria la forma originària de la terminació del nostre. Els *NLL* en *-et* sovint provenen de *-ĒTUM*, en particular els dels collectius llatins. A la mateixa Con-